

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

•
מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

•

משיחות ש"פ ויצא, ט' כסלו ה'תשנ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה
הי' תהא שנת פלאות בכל
שנת המאה ועשרים לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

בס"ד.

פתח דבר

הננו מוציאים לאור קונטרס חלק משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א דש"פ ויצא,
ט' כסלו שנה זו.

מערכת „אוצר החסידים”

י"ד כסלו ה'תשנ"ב (ה'ת"א שנת גפלאות בכל),
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א
ברוקלין, נ"י.

בס"ד. משיחות ש"פ ויצא, ט' כסלו ה'תשנ"ב

כולל ובעיקר – ארויסנעמען דערפון א לימוד בנוגע צו דעם ענין שהזמן גרמא בדורנו זה ובזמננו זה – די גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ווי גערעדט מערערע מאל לאחרונה, אז איצט האָט מען שוין פארענדיקט אַלע ענינים און מ'דאַרף נאָר מקבל זיין פני משיח צדקנו בפועל ממש.

ב. דער חידוש אין דעם וואָס אַ יום ההולדת און אַ יום ההילולא פון אַ צדיק קומט אויס אין דעם זעלבן טאָג – איז געבראַכט אין חז"ל: אויף דברי משה רבינו, „בן מאה ועשרים שנה אנכי היום“, זאָגט די גמרא, „מה ת"ל היום, היום מלאו ימי ושנותי, ללמדך שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחודש שנאמר את מספר ימך אמלא“.

בפשטות איז דער פירוש אין דעם, אז ביי אַ צדיק איז דאָ די שלימות אַז דער אויבערשטער איז „ממלא“ ימי חייו – „את מספר ימך אמלא“ – ער זאָל לעבן פולע „קיילעכדיקע“ יאָרן, פון יום הו' לדתו ביז יום הסתלקותו, ביז אפילו אַ יום אחד¹⁰.

מ'דאַרף אָבער האָבן הסברה – אין וואָס באַשטייט די מעלה ושלימות בזה? שלימות עבודת הצדיק איז דאָך אַ שלימות ברוחניות – וואָס איז לכאורה

א. בנוגע צו דעם מיטעלן רבי'ן – דער בעל יום ההולדת און בעל ההי' לולא² פון דעם היינטיקן טאָג, ט' כסלו – געפינט מען אַ חידוש, אַז זיין יום ההולדת און זיין יום ההילולא זיינען אין דעם איין און דעם זעלבן טאָג (ט' כסלו). נאָך אַ חידוש ביי אים – אַז גלייך למחרתו פון זיין יום ההולדת (ויום ההילולא) – ביום יו"ד כסלו – איז זיין חג הגאולה³, ווען ער איז אויסגעלייזט געוואָרן פון בית האסורים.

ווע"פ הידוע⁴, אַז די מועדי השנה האָבן אַ שייכות צו די פרשיות התורה ווען די מועדים קומען אויס, איז פאַר-שטאַנדיק, אַז אין דער פרשה פון דעם שבת – פ' ויצא, און פ' וישלח (וועלכע מ'הויבט אָן לייענען בתפלת המנחה, און דער חג הגאולה איז בשנה זו ביום ראשון פון פ' וישלח⁵), קען מען געפינען לימודים פאַרבונדן מיט דעם בעל יום ההולדת ויום ההילולא ובעל הגאולה.

(1) בשנת תקל"ד.

(2) בשנת תקפ"ח. – ע"ד הסתלקותו, ראה הקדמה לתו"ח בראשית. „בית רבי" ח"ב פ"ג.

(3) בשנת תקפ"ז. – ע"ד גאולתו, ראה בארוכה „התמים" חוברת ב' ע' [פו, א]. שם ע' פא [פח, א] ואילך. מבוא לקונטרס „בד קודש". „בית רבי" ח"ב פרקים ד"ה (נעתקו גם בקיצור לשון בהוספה לקונטרס הנ"ל ע' 20 ואילך).

(4) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו, א).

(5) כבשנת הגאולה עצמה. ולהעיר שלפי המסורת בבית הרב (הובאה בהוספה לקונטרס הנ"ל ע' 22 בעהרה), באה בשורת הגאולה בש"פ ויצא, ט' כסלו.

(6) וילך לא, ב.

(7) ר"ה יא, א. סוטה יג, ב. קידושין לח, א.

(8) בסוטה שם: הקב"ה משלים.

(9) משפטים כג, כו.

(10) ראה יפה תואר לב"ר רפנ"ח.

וגופם טפל¹⁵), אזוי אָז די גאַנצע גשמיות איז ווי אַ „כלי" און „לבוש" – ביז ווי אַ מרכבה¹⁶ – וואָס שפּיגלט אָפּ און דריקט אויס שלימות עבודתו הרוחניות.

ד.ה. אַז אַע"פּ וואָס „חיי הצדיק אינם חיים בשרים כ"א חיים רוחניים", איז שלימות עבודתו בשעת די חיים רוחניים נעמען דורך און לייכטן אויך אין זיינע חיים בשריים, ביז אַז די חיים בשריים זיינען ווי אַ כלי, און נאָכמער – אַ המשך והתפשטות פון די חיים רוחניים, זיי ווערן נתאחד מיט די חיים רוחניים, אזוי אַז זיי ווערן איין זאך ממש – איין מענטש (צדיק), וואָס זיין שלימות רוחנית בחיים רוחניים דריקט זיך אויס און שפּיגלט זיך אינגאַנצן אָפּ אין שלימות גשמית בחיים בשרים, אזוי אַז אין די חיים בשרים איז ניטאָ קיין איבעריקע זאך און עס פעלט גאַרניט (לא פחות ולא יותר) לגבי די שלימות בחיים רוחניים; זיינע חיים בשריים (כולל זיינע ימים ושנים גשמיים) זיינען אַ המשך און אַן אַפּשפּיגלונג פון זיינע חיים רוחניים.

ואדרבה: דוקא דורך דעם וואָס די שלימות קומט אַרויס אויך אין גשמיות, ווערט אויפגעטאָן אַן עילוי אפילו לגבי די שלימות רוחנית מצ"ע (כדלקמן).

און דעריבער איז „הקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ל-יום" – ווייל די שלימות העבודה פון אַ צדיק נעמט דורך און שפּיגלט זיך אָפּ (אויך) אין שלימות אין זייער גשמיות (בהתאם צו זייער שלימות ברוחניות), וואָס גדר העולם הזה הגשמי באַשטייט פון זמן (מקום)¹⁷, וואָס טיילט זיך אין

ניט פאַרבונדן און ניט תלוי אין שלימות ימיו הגשמיים, כיודע"י אַז „חיי הצדיק אינם חיים בשרים כ"א חיים רוחניים שהם אמונה ויראה ואהבה כו", ובמילא מובן אַז ביי אַ צדיק קען לכאורה זיין שלימות העבודה (ברוחניות), אפילו ווען שנותיו (הגשמיים) זיינען ניט ממולא „מיום ליום" – ווי מ'זעט עס באַ רוב הצדיקים, אַז הסתלקותם איז ניט געווען ביום הולדתם.

ג. ויש לומר: שלימות עבודת הצדיק איז בשעת די שלימות הרוחנית דריקט זיך אויס אויך אין שלימות גשמיות – שלימות בזמן עבודתו, אין זיינע שנים וימים גשמיים. ובלשון חז"ל¹²: „יודע ה' ימי תמימים" . . . כשם שהן תמימים כך שנותם תמימים".

און דער טעם אויף דעם איז, ווייל תכלית ושלימות העבודה פון תומ"צ פון אַ אידן (וואָס דאָס איז דאָך עבודת הצדיק – תכלית ושלימות העבודה¹⁴) באַשטייט אין דעם, אַז ער זאָל מברר ומזכך זיין זיין גוף הגשמי, אזוי אַז עס זיינען ניטאָ קיין אַפּגעטיילטע חלקים אין זיין לעבן וואו זיין עבודת השם דערלאַנגט ניט ח"ו (עס איז ניטאָ קיין „הפסק" און „פירוד", קיין אַפּטיילונג צווישן זיין נשמה און גוף, צווישן זיין רוחניות און גשמיות), נאָר אַלע פרטים פון זיין לעבן ווערן דורכגענומען מיט דעם גייסט פון זיין נשמה הרוחניות. ביז אַז די גשמיות ווערט טפל ובטל צו דער נשמה און רוחניות (עושים נפשם עיקר

11) תניא אגה"ק ביאור לסי' ז"ך (קמג, ב).

12) ב"ר רפנ"ח וביפה תואר שם.

13) תהלים לו, יח.

14) ראה ספר הערכים חב"ד מערכת אותיות –

אות צדי"ק ס"ח. ויש"נ.

15) ראה תניא פל"ב.

16) ראה תניא פכ"ג. ועוד.

17) שעיהו"יא פ"ז (פב, א).

די דארף משלים ומתקן זיין²⁴, אזוי אז די שלימות ותמימות פון א צדיק איז אין זיין רוחניות און אין זיין גשמיות (ימים ושנים גשמיים) בשוה, זיין תמימות בשני חייו הגשמיים איז איין המשך צו די תמימות בעבודתו הרוחנית – „כשם שהם תמימים כך שנותם תמימים“.

[ויש לומר, אז וויבאלד דער לשון ה- גמרא איז „הקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום“, און זאגט דערביי ניט קיינע תנאים והגבלות אין צדיקים – דארף מען זאגן, אז די שלימות איז דא באַ יעדער צדיק ברוחניות העיניים²⁵ (אפילו ביי אַזא וואָס נסתלק איז אַן אַנדער טאָג פון יום הולדתו)²⁶;

24 ויש לומר, שכיון שבשנה (מלשון שינוי) נכללים כל השינויים, לכן, השלימות של הלבושים (ימים) היא בסיום השנה (מומן הולדת האדם). ועפ"ז, „ממלא שנותיהם מיום ליום“ (שגמר עבודת הצדיק ביום הסתלקותו הוא ביום הולדתו) מורה על שלימות עבודתו בכיורר הימים (הלבושים) שניתנו לצדיק זה.

25 כמובן שגם בענין השלימות גופא – כמה דרגות. [וכפי שהוא גם בצדיק שנתמלאו שנותיו בגשמיות, שאפ"ל השלימות בזה הסתלקותו היא באותו יום בחודש דליתו*, או גם שהיא באותו יום בשבוע דיום הולדתו (שזוהי שלימות נעלית יותר. וראה חדא"ג מהרש"א קידושין לח, א).] וע"ד ההפרש בין „שבע שבתות תמימות“ (אמור כג, טו) סתם לגבי התמימות כשהתחלת ספירת העומר היא „ממחרת השבת“ גם כפשוטו [כבקביעות שנה זו], ש„אז השבתות הן תמימות כששת ימי בראשית“ (קה"ר פ"א, ג ומת"כ שם. ועוד).

26 ויש לומר ב' אופנים: (א) אף שבסיבוב שנותיו הגשמיים חסרים ימים משנה שלימה, הרי במספר ימים מועטים נגמרה עבודת הצדיק של שנה שלימה, באופן שהמועט (בזמן) מחזיק את המרובה (ברוחניות). ע"ד שמצינו בנוגע לר' בון (ירושלמי

ימים¹⁸, ימי השנה – כמאחז"ל¹⁹, „משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה“, ד.ה. אַז קביעות ה- „שנים“ איז פאַרבונדן מיט „עולמו“²⁰ (גשמיות העולם), בניגוד צו קביעת „ר"ח של גאולה“ וועלכע איז פאַרבונדן מיט „בחר ביעקב ובניו“ (די כוונה רוחניות בכריאת העולם), און אַ שנה (מלשון שינוי)²¹ מלשון משנה²² נעמט אַרום און איז אין זיך כולל אַלע שינויי הזמן – דעריבער דריקט זיך אויס די שלימות העבודה (רוחנית) פון אַ צדיק („כשם שהן תמימים“) אין דעם אַז אויך שנותיו זיינען תמימים („כך שנותם תמימים“), אַז „הקב"ה יושב וממלא שנותיהם . . מיום ליום“, און יעדען טאָג האָט ער אויסגע- נוצט בשלימותו (דורך מברר זיין דעם „לבוש“ וואָס איז כנגד דעם יום, כידוע²³ אַז „אי חסרא יומא חסר לבושא חדא“, און די ימי האדם זיינען קצובים לו לויט דעם שיעור הלבושים וואָס ער

18 ועיקר התחלקות הזמן הוא לימים, כמרו"ל (נויר ז, א), „ימי מפסקי מהדדי“. וראה אוה"ת בלק ס"ע תתקמח ואילך.

19 שמו"ר פט"ו, יא.

20 ויש לומר ש„בחר הקב"ה בעולמו“ קאי על בחירת ה' (נתאוה הקב"ה) לעשות לו ית' דירה בתחתונים (ראה תנחומא נשא טו. ועוד. תניא רפ"ו. ובכ"מ), „בעולמו“.

21 רמ"ז לחז"ג רע"ז. ב. שרש ישע ערך שנה. עבזה"ק ח"ד פ"ט. וראה אוה"ת מקץ שלח, סע"א. (כרך ה') התקעה, א.

22 ראב"ע בא יב, ב. ס' השרשים לר' יונה בן ג'נאח ולהרד"ק ערך שנה. רמ"ז שם. וראה אוה"ת מקץ שם.

23 ראה בכ"ז אוה"ת משפטים ע' א'קכב. שבועות ע' צא. בלק שם. פינחס ע' א'קצט. ד"ה ואברהם זקן תשליח (סה"מ מלוקט ח"א ע' רפט ואילך). וראה לקו"ש ח"ד ע' 1194.

* ולהעיר שבר"ה יא, א נקט בנוגע להאבות רק חודש לידתם והסתלקותם (ניסן או תשרי).

פארשטיין בהקדים השייכות מיט פרשיות השבוע – ויצא און וישלח (ש- מתחילים במנחה), וואו מגעפינט אַ דבר פלא:

דער עיקר סיפור פון עבודת יעקב אבינו בתורה איז – ניט אין פ' תולדות, וואו עס רעדט זיך ווי יעקב איז געווען בבית אביו אין ארץ ישראל (בבאר שבע), נאָר אין פ' ויצא, וואו עס רעדט זיך אַז „ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה“³², וועגן יציאת יעקב פון באר שבע קיין חרן, „חרון“³³ אף של מקום (בעולם)³⁴, „צו לבן הארמי, מיט די אַלע ענינים בלתי רצויים פאַרבונדן דערמיט – אַ ירידה הכי גדולה – וואָס דערפאַר האָט יעקב מורא געהאַט (און האָט געדאַרפט אַנקומען צו הבטחת הקב"ה „ושמרתיו גו“³⁵)!

נאָכמער: דוקא אין חרן האָט יעקב חתונה געהאַט און אויפגעשטעלט ביתו (רובם ככולם פון די שבטים)³⁶ – דער יסוד פון עם ישראל!

אפילו אחרי וואָס יעקב האָט פאַר-ענדיקט זיין אַרבעט באַ לבן/ען אין חרן, און האַלט זיך באַ אומקערן צו בית אביו – ווי ער האָט געבעטן „ושבתי בשלום אל בית אבי“³⁷, און איז דערנאָך אַנגע-זאָגט געוואָרן פון דעם אויבערשטן „שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך“³⁸ – איז אַנשטאַט דעם אַז יעקב זאָל מקיים

אַבער ס'איז מובן, ע"פ הנ"ל (אַז די שלימות איז בשעת דאָס דריקט זיך אויס בגשמיות הימים), אַז עס קומט צו אַ שלימות – ואדרבה, די שלימות בזה ב-גלוי איז דוקא – ווען דאָס קומט אַרויס אויך אין „ממלא שנותיהם מיום ליום“ בגשמיות הימים, באַ די צדיקים וועלכע יום הסתלקותם איז אין דעם זעלבן טאָג בגשמיות ווי יום הולדתם].

און די שלימות איז געווען בגלוי באַ די אבות (ש"מ"ד בניסן נולדו בניסן מתו כו"כ²⁷), און באַ משה רבינו („היום מלאו ימי ושנותי“), וואָס „בשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד“²⁸ (נוסף לזה וואָס שנותיו זיינען געווען מלאים – מאה ועשרים שנה)²⁹ – ווייל זייענדיק די רועי ישראל הראשונים, ובפרט משה – דער „רעיא מהימנא“ פון אידן³⁰, האָט זיך באַ זיי אויסגעדריקט די שלימות פון עבודת הצדיק, ווי דאָס שפיגלט זיך אַפּ אין „מלאימי ושנותי“.

ועד"ז האָט זיך דאָס אויסגעדריקט בגלוי באַ דעם מיטעלן רבי'ן, דער משה רבינו שבדורו¹, וכדלקמן.

ד. דער ביאור אין דעם וועט מען

ברכות פ"ב ה"ח. שהש"ר פ"ה ג, ורבי אלעזר בן עזרי' (משנה ברכות יב, סע"ב, ובגמ' שם כח, רע"א). (ב) נוסף לעבודת הצדיק במילוי שנותיו מיום ליום, ניתוספו לו ימים יחרים על שנה שלימה.

27 ר"ה שם.

28 קידושין שם.

29 כמ"ש (בראשית ו, ג) „והיו ימיו מאה ועשרים שנה“.

30 ומשה הוא „כללות כולם“ של כל ה„שבעה רועים הממשיכים חיות ואלקות לכללות נשמות ישראל“ (תניא פמ"ב).

31 להעיר מהשייכות דמשה לאדמו"ר האמצעי – כמודגש גם בהאופיזיזן דחג הסוכות, ששניהם באים ביחד ביום ד' דחג.

32 ריש פרשתנו (כח, יר"ד).

33 פרש"י ס"פ נח. וראה לקו"ש חט"ו ע' 63 ואילך.

34 כ"ה בכמה דפוסי רש"י. וראה לקו"ש שם הערה 7.

35 פרשתנו שם, טו.

36 מלבד בנימין שנולד בארץ ישראל.

37 פרשתנו שם, כא.

38 שם לא, ג.

תורה וואו עס רעדט זיך אין תורה מיט אן אריכות הפרטים וועגן דער עבודה (פון די אבות) אין וועלט – לערנט תורה – תורה מלשון הוראה⁴⁴ הוראה לדורות – אן די תכלית העבודה פון א אידן איז צו אויפטאן אין וועלט, און לערנט אים אויך דער סדר העבודה בזה בפרטיות:

„ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה“ באדייט, בכללות, די ירידת הנשמה בגוף⁴⁵. די נשמה פון יעדער איד – „נשמה שנתת בי טהורה היא“⁴⁶ – גייט ארויס פון „באר שבע“, ספירת הבינה (מקור (באר) פון די שבע מדות דאציי-לות), און איז יורד אין מלכות⁴⁷, „חרנה“, ביז די ירידה (פון מלכות) אין עולמות ביי“ע⁴⁸, „אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה ביי“ע⁴⁶, ביז אין עולם הזה הגשמי והחומרי, „חרון אף של מקום“, וועלכער איז „מלא קליפות וסט“א“⁴⁹, וועלכע זיינען מעלים ומסתיר אויף אלקות, און אויף דער קדושה ורוחניות פון דער נשמה, ביז נאכמער – זיי קענען ר"ל מזיק זיין א אידן (ווי יעקב האָט מורא געהאַט⁵⁰).

די כוונה אין דער ירידה גדולה איז אָבער, אָז אדרבה: אָ איד (יעקב) זאָל זיך מתגבר זיין איבער די העלמות

זיין דעם ציווי און זיך גלייך אומקערן אין ארץ ישראל, הויבט זיך ערשט אן דער סיפור פון יעקב מיט עשו, אָז „וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום“³⁹, מיט די אַלע פרטים ב'פ' וישלח (און ערשט נאָך פ' וישלח, קערט זיך אום די תורה דער-צײלן אָז „וישב יעקב בארץ מגורי אביו“⁴⁰!)

וואָס לכאורה, האָט דאָך דער עיקר סיפור וועגן עבודת יעקב אבינו – אַלס איינער פון „האבות הן הן המרכבה“⁴¹, ואדרבה – „בחור שבאבות“⁴² – גע-דאַרפט זיין וועגן עבודתו בקדושה אין ארץ ישראל (און נאָך בקיצור – אויב בכלל – וועגן זיינע ענינים און „גע-שעפטן“ מיט לבן הארמי און עשו הרשע), אָזוי ווי דאָס איז בנוגע צו דעם סיפור בתורה וועגן עבודת אברהם ויצחק (אָז עיקר הסיפור איז וועגן זייער עבודה אין ארץ ישראל)?!

ה. איז דער ביאור אין דעם:

ע"פ הידוע אָז „מעשה אבות סימן לבנים“⁴³, איז מובן, אָז דער סיפור בתורה וועגן „מעשה“ יעקב אבינו מיט לבן און עשו (ב'פ' ויצא און וישלח), איז אָ „סימן“ און אָ הוראה לבנים, צו אידן בעבודתם הם.

מיט דעם סיפור בתורה וועגן יעקב אבינו („ויצא יעקב“ און „וישלח יעקב“) – וואָס דאָס איז דער ערשטער מאָל אין

44) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ויעוד.
45) אוה"ח פרשתנו כה, יד. הובא ונת' בקיצורים והערות לתניא ע' נו. ד"ה ויצא תר"ל (ע' כט ואילך).
46) נוסח ברכות השחר.
47) כפירוש הא' בפסוק ויצא יעקב גו' – ראה בארוכה ד"ה ושבתו בשלום תשל"ח (סה"מ מלוקט ח"ב ע' קנח ואילך). ו"ש"נ.
48) כפ"י הב' בפסוק זה – שם.
49) תניא פל"ו.
50) ב"ר פרשתנו פס"ח, יא. הובא בפרש"י שם כה, יא.

39) ר"פ וישלח (לב, ד).
40) ר"פ וישב (לז, א).
41) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.
42) שם רפע"ו. וראה גם זח"א קיט, ב. שער הפסוקים תולדות כז, כה.
43) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו. רמב"ן לך לך יב, ו. וראה לקו"ש חט"ו ע' 76. ו"ש"נ.

ויש להוסיף, אַז דאָס איז אויך מרומז אין דעם תוספת ה"א פון „חרנה“ (און ניט „לחרן“) – כמאמר חז"ל⁵³, נברא העולם הזה בה"י. דאָס הייסט, אַז דורך דער יציאה מבאר שבע לחרן, איז מען מגלה אין חרן – דעם ה"א (פון שם הוי) שבה נברא עוה"ז, דהיינו דער כח און חיות אלקי וואָס באַלעבט די בריאה, ובלשון הידוע – דער „כח הפועל בנפעל“, אַז מען דערזעהט און דערקענט אין דעם „נפעל“ (גשמיות העולם) דער „כח הפועל“ (חיות האלקי), און ביז אַז דער „נפעל“ איז נאָר אַן אויסדרוק פון דעם „כח הפועל“ (וועלכער דריקט זיך אויס אין דעם ציור הנפעל)⁵⁴.

ו. „ויפגע במקום וילן שם כי בא ה- שמש, ויקח מאבני המקום וישם מראשו- תיו וישכב במקום ההוא“⁵⁵:

בשעת די נשמה פון אַ אידן איז יורד למטה להתלבש בגוף גשמי בעולם הזה הגשמי, „עולם“ מלשון „העלם“⁵⁶ – איז גלייך דאָ דער „כי בא השמש“, אַ העלם אויף דעם גילוי פון „שמש ומגן הוי“ אלקים⁵⁷, וואָס אַלס תוצאה דערפון ווערט „וישכב במקום ההוא“ – וואָס

הסתרים פון חומריות וגשמיות העולם („חרנה“), ואדרבה – (דוקא) דאָרטן אויפבויען אַ בית בישראל, ביז באופן פון „מטתו של ימיה“⁵⁸,

וואָס דאָס איז – דורך דעם וואָס זייענדיק אַ נשמה בגוף איז ער מגלה – דורך קיום התורה ומצוות – זיין אור הנשמה, און דורך דעם – מאַכט ער איבער די חומריות אויף גשמיות, און מאַכט פון די גשמיות – אַז דאָס זאָל זיין בטל וטפל ביז אַ כלי אויף רוחניות (הנשמה שלו), ביז אַז זיין גוף הגשמי ווערט נתאחד מיט זיין נשמה.

ווי ס'איז מרומז גלייך בתחלת יציאת ירידת יעקב – „ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה“: דוקא דורך „חרנה“ – ירידת הנשמה למטה – ווערט געטאָן און אויפגעטאָן „וילך“ אין דער נשמה עצמה, כמ"ש⁵², „ונתתי לך מהלכים בין העומדים“. און נאָכמער – עס שטייט „וילך חרנה“ און ניט „לחרן“ – ווייל די עבודה למטה טוט אויף דעם ענין ההליכה („וילך“) אויך אין דער מציאות פון „חרנה“ („חרון אף של מקום“) עצמה. און דעריבער שטייט ניט „וילך לחרן“, וואָס דאָס וואַלט געמיינט נאָר אַז יעקב איז געגאָנגען צו חרן (אַבער די הליכה און חרן בלייבן צוויי באַזונדערע זאַכן), נאָר – „וילך חרנה“, וואָס איז מרמז אַז די הליכה (רוחנית) באַצייט זיך אויך צו דער מציאות און אין דער מציאות פון חרן עצמה.

(53) מנחות כט, ב.

(54) להעיר מהידוע (ראה ע"ח ש"פ פ"א ב). מא"א מערכת א סכ"ד) שד' עולמות אבי"ע הם כנגד דצח"מ. ועפ"ז מובן, שגילוי כח הפועל בנפעל דעולם העשי' (שיש בו כל הד' ענינים דדצח"מ), כולל, נוסף על כח הפועל (דעולם העשי'), גם כח הנוצר וכח הבורא וכח האצילות.

ועפ"ז נמצא, שעי' ברור וזיכר הגשמיות, מתגלה בו נוסף על כח העצמות (שהוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין – אגה"ק ס"ב), כדלקמן, גם (במילא) כל הגילויים דעולמות אבי"ע.

(55) פרשתנו כח, יא.

(56) לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.

(57) תהלים פד, יב.

(51) נתחומא (באבער) פרשתנו ד. ויק"ר פל"ו, ה. פרש"י ויחי מזו, לא. וראה פסחים נו, א. תו"כ בחוקותי כו, מב. ספרי ואתחנן ו, ד. האזינו לב, ט. ברכה לג, ב. בר' פרשתנו שם.

(52) זכרי' ג, ז. וראה תי"א וישב ל, סע"א ואילך. לקו"ת שה"ש כ, ב. ובכ"מ.

נתאחד מיט דער נשמה, וואָס דורך דעם ווערט אויפגעטאָן אַ שלימות נעלית יותר באין ערוך אויך אין דער נשמה, כדלקמן.

ז. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים די שאלה (ווי מפרשים פרעגן⁶³) אויף דעם וואָס דער פסוק דערציילט אַז „ויפגע במקום גו' וישכב במקום ההוא“:

לכאורה, ווי קומט עס אַז דוקא „במקום ההוא“ – דער מקום המקדש – האָט זיך יעקב⁶⁴ געלייגט שלאָפן⁶⁵? דאָע"פ אַז „שקעה לו חמה פתאום שלא בעונתה כדי שילין שם“⁶⁶, זאָגן דאָך חז"ל⁶⁷ אויף די ווערטער „וישכב במקום ההוא“ גופא – „כאן שכב אבל כל י"ד שנה שהי' טמון בבית עבר לא שכב⁶⁸ (שהי' עוסק בתורה“⁶⁹). . כאן שכב אבל כל כ' שנה שעמד בביתו של לבן לא שכב⁷⁰, און דוקא נעכטנדיק במקום ביהמ"ק האָט זיך יעקב געלייגט שלאָפן⁷⁰!

ענין השכיבה באדייט⁵⁸ אַז דער „ראש האדם (המעלה שבו) ווערט בהשתוות צו דעם „רגל“ האדם (המטה שבו) [כדלקמן סעיף ז], דורך דעם העלם והסתר פון „עוה“⁵⁹ הגשמי והחומרי ממש והוא ה' תחתון שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו ית' וחושך כפול ומכופל“⁴⁹ [ובפרט בחושך וליל הגלות⁵⁹ ווען „א- תותינו לא ראינו“⁶⁰, ובמיוחד בעקבתא דמשיחא, ווען מ'שטייט אין אַ מצב של שינה ושכיבה, וואו די כחות גלויים שטייען בהעלם, ובמילא איז דער ראש ורגל בשוה].

און נאָך מער⁶¹ – עוה"ז התחתון איז „מלא קליפות וס"א שהן נגד ה' ממש“⁴⁹ (מורדים), וואָס דערפאַר דאַרף זיין דער „ויקה מאבני המקום“ – „שירא מפני חיות רעות“⁶².

אַבער דוקא דורך דער ירידה ווערט אויפגעטאָן גילוי והתגברות הרוחניות (הנשמה) אויך אין גשמיות הגוף, אַז אויך אין אַ מצב ירוד פון „וילן שם כי בא השמש גו' וישכב“, אַז זיין ראש איז בהשוואה עם גופו, איז ער ממשיך קדושת הנשמה אויך אין זיין גוף, און נאָכמער, אַז עס ווערט „וישכב“ ל- מעליותא, אַז דער גוף הגשמי ווערט

58 ראה גם מכתב כ"ה מנ"א תש"ח. סה"מ מלוקט ח"ד ע' סג.

59 כידוע „ויצא יעקב גו'“ מרמו על גלות עם ישראל (ראה ב"ר פרשתנו פס"ח, יג. זהו פרשתנו קמט, ב. של"ה רצב, ב). וראה לקו"ש חכ"ה ס"ע 153 ואילך. וש"נ.

60 תהלים עד, ט.

61 ראה לקו"ש ע' שם 429 הע' 52.

62 פרש"י עה"פ (ד"ה וישם מראשותיו).

* אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' שטא. המו"ל.

63 דברי דוד להט"ז שם.
64 אף שיעקב עצמו לא ידע ע"ד קדושת המקום, כמ"ש לקמן (כח, טז), „ואנכי לא ידעתי“, ובפרש"י „שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה“. והשאלה שבפנים היא על זה שהקב"ה הזמין שכן תהי' הנהגת יעקב בפועל.
65 בדברי דוד שם מתרץ, דע"ז ששקעה חמה שלא בעונתה הרגישי יעקב שזהו סימן שרצון הקב"ה הוא שישכב שם. אבל להעיר מפרש"י שבהערה הקודמת.
66 פרש"י עה"פ ד"ה כי בא השמש.
67 ב"ר פרשתנו שבהערה 50.
68 „פי' שלא הי' יו"ן מושכב אלא מתנמנם שינת עראי . . ראשו בין ברכיו“ (נחלת יעקב לפרש"י כאן. וראה גם משכיל לדוד שם. דברי מהר"א עה"פ).

69 פרש"י עה"פ ד"ה וישכב במקום ההוא.
70 שינת קבע, שהיא באופן דשכיבה דוקא (ראה דברי מהר"א שם).

אינגאנצן „העכער“ פאר די אַלע גדרים פון מעלה און מטה, זיינען זיי ביידע לגבי עם בהשוואה גמורה ממש. וע"ד הידוע⁷¹ אַז די פשיטות פון אַן איש פשוט (וואָס ביי אים איז ניט מאיר דער שכל שבראש) איז פאַרבונדן מיט פשיטות העצמות.

און דאָס ווערט דערנאָך נמשך אויך בשעת ער שטייט אויף פון מצב ה-שכיבה, אַז אויך דאַרטן וואו עס הערן זיך אַן די גדרים און חילוקים צווישן מעלה און מטה (אַז דאָס איז „מעלה“ און דאָס איז „מטה“) – ווערט נמשך ונתגלה עצמותו ית' וואָס דעמאָלט באַשטייט דער חילוק צווישן מעלה און מטה נאָר אין זייער „צויר“, אָבער אין „מהות“ זיינען זיי איין און איינציקער ענין – גילוי עצמותו ית'.

דאָס הייסט, אַז אין דער עבודה פון אַ אידן ביציאתו מבאר שבע גייענדיק „חרנה“ זיינען פאַראַן צוויי ענינים: (א) נוסף אויף דער התגברות פון גילוי הרוחניות אויף העלם הגשמיות, אין אַן אופן אַז גשמיות איז ניט מעלים נאָר זי איז אַ „כלי“ צו רוחניות [וואָס דעמאָלט איז די גשמיות ווי זי שטייט בגדרי מציאותה פאַרט אַ העלם והסתר אויף רוחניות], ווערט אויפגעטאַן (ב) די השתוות והתאחדות צווישן גשמיות און רוחניות (אויך בגדרי מציאותם) על ידי גילוי העצמות שלמעלה משניהם.

ח. עפ"ו וועט מען פאַרשטיין הנהגת יעקב פון „וישכב במקום ההוא“ – וואָרום אדרבה: דוקא מצד דעם וואָס דאָס איז מקום המקדש, וואָס דאַרטן איז (דערנאָך געוועזן) תכלית ושלמות

איז דערפון גופא מובן, אַז די שכיבה איז (אויך) אַן ענין למעליותא, ואדרבה – אַן ענין הכי נעלה: און דער ענין קומט בגלוי דוקא אין דעם מקום ה-מקדש⁷².

ויש לומר הביאור בזה:

דער אונטערשייד בגשמיות צווישן עמידה וישיבה און שכיבה, איז: באַ עמידה און (אפילו) ישיבה איז ניכר בגלוי דער חילוק צווישן דעם חלק העליון (דער ראש ואמצע) של האדם און חלקו התחתון (דער רגל). אַז דאָס איז „עליון“ וועלכער פירט אַן מיט דעם „תחתון“; משא"כ בשעת אַ מענטש שלאָפט, איז זיין חלק העליון און חלק התחתון בהשוואה⁷².

וברוחניות הענינים: דער חלק העליון פון דעם מענטש באַדייט דער רוחניות – דיקער תוכן ומהות זיינער: דער חלק ה-תחתון שלו, באַדייט בעיקר זיין גשמיות.

פון דעם איז מובן, אַז אע"פ וואָס בפשטות ובגלוי איז דער ענין השכיבה – וואו „מעלה“ (רוחניות) גלייכט זיך אויס מיט „מטה“ (גשמיות) – אַ ירידה גדולה ביותר (בבחי' הגילויים), פונ-דעסטוועגן – איז, בשרש ובפנימיות הענין, פאַראַן אין דעם אַן עילוי גדול ביותר, אַז דוקא אין דעם מצב שטייט דער „מעלה“ צוזאַמען מיט דעם „מטה“ בהשוואה גמורה, וואָס דאָס קומט מצד גילוי עצמותו ומהותו ית', וואָס זייענדיק

71) ומה שאמר יעקב „שאם ידעתי לא ישנתי כו" (כנ"ל הערה 64) – מובן ע"פ המבואר לקמן ס"ח.

72) ואף שעי"ד הרגיל משימים כר תחת הראש (וראה תוד"ה כל – תענית ל, ריש ע"ב. ועוד), הרי אין זה מוכרח ע"פ הלכה. ונמצא, שענין השינה ע"פ תורה הוא – בהשוואה בין הראש והרגל.

73) ראה שיחת י"ב תמוז תש"ז – לקו"ד ח"ג תצא, ב. וראה גם סה"מ תש"ז ע' 256 ואילך.

העכער פאר בחי' ה'ידיעה"⁷⁹, וואָרום ידיעה איז אַ גדר פון „מעלה“ (ידיעה איז דאָך פאַרבונדן מיט מוחין שבראש, וועלכע זיינען ניכר ומתגלה בשעת עמידה וישיבה), משא"כ מצד עצמות ומהות זיינען מעלה ומטה בשוה ממש (כנ"ל).

און בהמשך לזה – „וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים“⁸⁰, אַ בית ודירה לו ית, וואָס הדר בדירה איז זיך דאָרטן מתגלה בכל עצמותו.⁸¹

וכל זה האָט דערנאָך [לאחרי הקמת המצבה, כדלקמן ס"ו] אַרויסגעבראַכט ביי יעקב'ן דעם נדר ביו סיומו – „כל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך“⁸²: דורך גילוי העצמות ווערט נתגלה אַז „כל אשר תתן לי“ – גשמיות ורוחניות גם יחד – איז בבחי' „עשר אעשרנו“, ספירת הכתר,⁸³ און נאָכמער – „לך“ לעצמות, וויבאַלד אַז די גאַנצע מציאות פון „כל אשר תתן לי“ איז נאָר ווי „לך“, גילוי עצמותו ית.⁸⁴

המשכת וגילוי אלקות, ביז צו גילוי העצמות (אין דעם בית המקדש, ובפרט אין קדש הקדשים, וואו ס'איז געווען דער ארון וואָס מקומו אינו מן המדה)⁸⁴ – האָט דאָס געבראַכט „וישכב ל- מעליותא, די התאחדות גמורה פון מטה ומעלה“⁸⁵ דורך גילוי העצמות.

און דאָס איז וואָס דער פסוק איז גלייך ממשיך⁸⁶, „ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, והנה ה' נצב עליו וגו'“, דער חיבור ואיחוד „ארצה“ און „השמימה“ דורך עצמוה, ובדרך ממי"א זיינען דאָרטן דאָ אויך אַלע מלאכים.

ויש לומר, אַז דאָס איז אויך דער ביאור בפנימיות הענינים וואָס בשעת „וייקץ יעקב משנתו“ איז „ויאמר אכן יש הוי' במקום הזה ואנכי לא ידעתי“⁸⁷ – אַז דער גילוי פון „הוי“ (שם העצם)⁸⁸ איז

74 יומא כא, א. ו"ש"נ.

75 שהרי גם אופן שכיבתו של יעקב היתה בהשוואה בין הראש והרגל, מכיון שלא שם אבן תחת ראשו, כדיוק לשון רש"י עה"פ „עשאן כמין מרוב סביב לראשו“ (אף שממשיך „עלי יניח צדיק את ראשו כו“) – כמבואר במפרשי רש"י (ראה רא"ם בפ' ה'ב'), משכיל לדוד, גו"א, דברי מהר"א ועוד, לפרש"י שם. אבל בחדאג' מהרש"א חולין צא, ב, בנחלת יעקב, ובבאר בשדה לפרש"י שם פירשו שיעקב שם אבן גם תחת ראשו. וכו"ה בכ"מ).

76 פרשתנו כח, יב-יג.

77 שם, טז.

78 כס"מ הל' ע"ז פ"ב ה"ז. פרדס שיי"ט. מו"נ ח"א פס"א ואלך. עיקרים מאמר ב' פכ"ח.

79 ראה פנים יפות כאן.

80 פרשתנו שם, יז.

81 ראה המשך תרס"ו ס"ע ג. ובכ"מ – נסמנו בסה"מ מלוקט ח"ב ע'רמא הערה 32.

82 פרשתנו שם, כב.

83 ראה תו"א פרשתנו כב, ד. ובכ"מ.

84 עפ"ז י"ל עוד פירוש ב' ויצא יעקב מבאר שבע וילך גו" (נוסף לב' האופנים בהפירוש שזה קאי על ירידה מלמעלה"ט: מבינה למלכות, ממלכות לבי"ע) – הליכה ועלי' מלמטה למעלה: מבחי' המלכות או בחי' הבינה (באר שבע) לבחי' הכתר ועד לעצמוה' (שלמעלה מבאר שבע ומחרנה), שמגיעים לזה דוקא ע"י „וילך חרנה“.

ויש לומר שב' פירושים אלו הם בהתאם לב' הענינים שבפנים: בתחלה העבודה למטה (חרנה) היא בדרך מלמעלה למטה, גילוי הנשמה בהגוף,

(* ובפרט שמשנה מלשון המדרש ב"ר פרשתנו שבהערה 60) „נתן תחת ראשו“ – ולהעיר שגם בפרש"י ל"ב שם משמעו שהפירוש במדרש הוא סביב ראשו (אבל ראה חדאג' שבפנים ה' הערה). וכן מפורש ביפ"ת לבר"ש שם.

לפי הנ"ל, פארוואס איז דער פסוק (וכן בפרש"י) מדגיש „וישם מראשותיו“⁸²? (ב) בגוף הענין: אין וואָס באַשטייט די הצלה פון חיות דורך מאַכן אַ „מרוזב“, חיות רעות קענען דאָך אַריבערשפּרינגען אַ מרוזב⁸³, כנראה במוחש?

י"ד. וי"ל הביאור בזה – על דרך החסידות⁸⁴:

פעולת יעקב פון „ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו“ איז געווען אַן עבודה רוחנית – אַז ער האָט ממשיך און מגלה געווען במציאותו הגשמית דעם אור הנשמה בתוקף גדול, וואָס דאָס איז דער ענין האבנים (תוקף). און בשעת עס ווערט נתגלה אין מציאות הגשמיות איר אמת'ע מציאות (די נשמה), האָט דער העלם והסתר פון גשמיות קיין תפיסת מקום ניט, ובמילא קענען חיות רעות ניט מזיק זיין יעקב'ן⁸⁵.

און היות אַז „מקום משכן נפש האלקית הוא במוחין שבראש, ומשם מתפשטת לכל האיברים“⁸⁶ – דעריבער איז דער עיקר גילוי פון תוקף הנשמה והרוחניות – „אבנים“ – דוקא „במוחין שבראש“, „מראשותיו“.

און דאָס איז וואָס רש"י איז ממשך – „התחילו מריבות זו את זו זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח“:

92) וראה מ"ש בדברי דוד שם. ואכ"מ.
93) כמו שהקשה בס' מאור ושמש עה"ת כאן.
94) ראה גם הביאור באוה"ת שם (אלא שאינו מבאר בפירוש השיכות לראשו דוקא). וראה (באור"א) לקו"ש ח"א ע' 61 ואילך.
95) וע"ד משאחז"ל דכשניכר צלם האלקים על האדם אין החיות יכולין להזיקו (ראה זח"א קצא, א. וראה אוה"ת מטות ע' אירסב ואילך. וש"ג).
96) תניא פ"ט.

ט. ע"פ הנ"ל וועט מען אויך פאָר-שטיין דאָס וואָס „ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא“:

אויף „וישם מראשותיו“ איז רש"י מפרש: „עשאן כמין מרוזב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות“⁸⁵, התחילו מריבות זו את זו זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת כו"ל⁸⁶.

אע"פ אַז לכאורה „מה מועיל המרוזב סביב לראשו הלא יוכלו חיות רעות לשלוט בשאר גופו“⁸⁷ – זיינען מפרשים מסביר⁸⁸, אַז אין אמת'ן איז כוונת רש"י אַז יעקב האָט מקיף געווען זיין גאַנצן גוף מיט אבנים, וואָס דעריבער איז ער מדייק בלשונו⁸⁵, „מרוזב“, וואָס דאָס איז⁸⁹ „שם“ צינור קטן שיוצא מן המזחילה. . לא שייך מרוזב אלא כשיש שם מזחילה⁹¹.

מען דאַרף נאָך אָבער פאָרשטיין: (א)

שעושה נשמתו עיקר וגופו טפל. ואח"כ מגלים המעלה דכה העצמות שבהגוף, שעיי"ז נעשית עלי גם בהנשמה, וזהו ע"ד „ויצא גוי" מלמטלמ"ע.

85) מב"ר שבהערה 50.
86) מחולין צא, ב.
87) ל' הדברי דוד (להט"ז) לפרש"י כאן (הובא באוה"ת פרשתנו קעג, סע"א. ש"ח כאן). וכן הקשה במשכיל לדוד שם. יפ"ת לב"ר שם. דברי מהרי"א עה"ת שם. וראה גם באר בשדה לפרש"י כאן.
88) דברי דוד, משכיל לדוד, ודברי מהרי"א עה"ת שם.
89) ראה משנה ב"ב נח, ובפרש"י.
90) ל' המשכיל לדוד שם.
91) ובבאר בשדה שם, ש"גופו אפשר שכסוה במידי אחרינא. . אבל ראשו הוצרך להניח תוך המרוזב כדי שיוכל להנשים". וביפ"ת שם, ש"לא חשש פן תקרבנה החיות לשאר גופו כי אז ירגיש בהן ויקום כנגדן כו"ל. ולכאורה דוחק הוא. ואכ"מ.

אלקים⁸², א בית ודירה לו ית, ל- עצמותו.

יא. ע"פ כל הנ"ל איז מובן דער כח מיוחד וואָס יעקב האָט געהאַט קומענ- דיק אין חרן, וואָס דורך דעם האָט ער זיך געקענט מתגבר זיין אויף דער העלם פון חרן, און נאָך מער – מחבר ומאחד זיין מעלה ומטה, נשמה וגוף, ע"י גילוי העצמות.

און היות אַז דער חידוש ווערט אויפ- געטאָן דורך דער ירידה בחרן – דערי- בער האָט יעקב אויפגעשטעלט די י"ב שבטי י"ה דוקא אין חרן, ביז אין אַן אופן פון „מטתו שלימה“.

ולהוסיף, אַז ע"פ הנ"ל איז מובן דער דיוק לשון חז"ל⁸¹, „מטתו שלימה“ (און ניט „תולדותיו“ וכיו"ב) – אויך מלשון וענין „מטה“ (תחתון), אַז אויך דער „מטה“ (תחתון) איז בשלימות, ביז נאָכ- מער – אַז אויך אין דעם מצב השכיבה (על המטה), וואָס דעמולט איז ראשו וגופו ורגלו בהשוואה, איז ער מגלה ווי דאָס איז „מטתו שלימה“ – שלימות גילוי העצמות, וואָס איז משה קטן ו- גדול. וואָס דאָס ווערט אויפגעטאָן דוקא אין חרן (מטה)⁹⁹.

און „מעשה אבות סימן לבנים“ – די השתוות צווישן חלקו העליון און חלקו התחתון, אַזוי אַז אויך דער „מטה“ – איז (בלשון הכתוב¹⁰⁰ בנוגע משה) „מטה

די מריבה איז געווען (ווי מפרשים זיינען מסביר⁹⁷) צווישן די אבנים שב- מרזב וועלכע זיינען געווען „סביב ראשו“ מיט די אבנים שבמזחילה וועלכע זיינען געווען סביב גופו. און דער תוכן המריבה איז געווען אַז „עלי יניח צדיק את ראשו כו“ – דאָס הייסט, אַז דער תוקף (ענין האבנים) גילוי הקדושה בחלק הגוף של יעקב זאָל זיין ווי דער תוקף (אבנים) הגילוי בחלק הראש של יעקב, „מקום משכן נפש האלקית“.

„מיד עשאן הקב"ה אבן אחת“ – דער גילוי תוקף הקדושה (אבנים) איז געוואָ- רען דער זעלבער בחלק הראש של יעקב ובחלק הגוף של יעקב, תכלית ושלמות החיבור וההתאחדות פון „מעלה“ ו„מטה“ בתור „אבן אחת“, על ידי גילוי העצמות, וואָס דעמאָלט איז געוואָרן „וישכב במקום ההוא“, השתוות הראש והרגל. [נפשיטא אַז דעמאָלט איז ניטאָ קיין נתינת מקום כלל להיזק החיות, ואדרבא⁹⁸].

און וויבאָלד אַז דער גילוי העצמות קומט דוקא דורך דער (ירידה ל) „מטה“ [וואָרום גילוי אלקות ב„מעלה“ איז דאָך אויך מצד בחי' הגילויים, און דוקא דער „מטה“ – היות אַז גדרו איז „העלם“ – רופט אַרויס המשכת וגילוי העצמות וועלכער איז ניט מוגדר אין די גדרים פון העלם וגילוי], דעריבער ווערט דער אמת'ער תוקף הקדושה (גילוי העצמות) אויפגעטאָן דורך אבנים, בחי' „דומם“. און דאָס ווערט דערנאָך אַ „מצבה“ – „והאבן הזאת אשר שמתו מצבה יהי' בית

99 ויש להמתיק זה – עפמשת"ל לעיל ס"ט שזהו"ע התאחדות האבנים יחד – כדאיאת במדרש (תנחומא עה"פ) „כיון שהשכים בבוקר מצא (יעקב) את האבנים כולם אבן אחת, נתבשר שמתנו שלימה . . כשם שהאבנים האלו נעשו כולן אחת כך בניך כולם צדיקים“. וראה גם ב"ר שבערה 50. פדר"א פל"ה (הובא ברמב"ן פרשתנו כח, יז).

100 שמות ד, כ.

97 משכיל לדוד שם (וראה במפרשי רש"י הנ"ל עוד ביאורים בזה).

98 ולהעיר מהיעוד דלע"ל „וגר זאב עם כבש גו' לא ירעו ולא ישחיתו גו' כי מלאה הארץ דעה את ה' גו'“ (ישעי' יא, וואילך).

זיין דער חיבור והתאחדות פון אורות מרובים (וכלים) דתהו (עשו) מיט אורות (וכלים מרובים דתיקון, וואָס דאָס איז דער שלימות הביור פון גשמיות העולם, אַז ער ווערט אַ „כלי“, און נאָך מער – נתאחד באחדות גמורה מיט רוחניות, דורך גילוי העצמות וועלכער איז למעלה מתהו ותיקון, וועלכער איז זיך מתגלה דערנאָך אויך אין די גדרים פון תהו ותיקון, אַז כל ענינים איז גילוי עצמותו ית', וואָס מצד זה זיינען זיי חד ממש.

[נאָר בפועל איז עשו דעמאָלט ניט געווען מוכן; וואָס דאָס איז דוקא בזמן גאולה האמיתית והשלימה, כמ"ש¹⁰⁷, „עד אשר אבוא אל אדוני שעירה“ – „ואימתי ילך בימי המשיח שנאמר¹⁰⁸ ועלו מושי-עים בהר ציון לשפוט את הר עשו“¹⁰⁹, וכדלקמן סעיף יח].

יג. די צוויי פרשיות הנ"ל (ויצא און וישלח) אין עבודת יעקב אבינו – וואָס זיי זיינען די ערשטע ערטער אין תורה וואו עס ווערט ערקלערט דער סדר העבודה למטה – גיבן אַרויס דער תוכן ותכלית פון כללות העבודה בתומ"צ (ובפרט לאחרי מתן תורה): צו מברר ומזכך זיין גשמיות הגוף והעולם, און מאַכן איר אַ „כלי“ צו רוחניות הנשמה, ביז אַז די גשמיות אַליין איז מגלה דעם כח הפועל בנפעל און ווערט איין זאָך און איין המשך פון רוחניות, ביז – אַ דירה לו יתברך בתחוננים, לו לעצמותו.

ווי ס'וועט זיך אויפֿטאָן בשלימות ה-גילוי בגאולה האמיתית והשלימה, „שאז יזדכך גשמיות הגוף והעולם ויוכלו

האלקים בידו“, וואָס דורך דעם טוט ער אויף אַלע אותות ומופתים אין ארץ מצרים – מלשון מיצר וגבול¹⁰¹, אַז „מן המיצר קראתי י"ה“ ווערט דער „ענני במרחב י"ה“¹⁰² – גילוי מרחב העצמי פון עצומ"ה, ווייל דער שלימות הביור פון דער מטה קומט דוקא דורך גילוי העצמות שלמעלה פון מעלה און מטה, פשיטות העצמות וועלכע איז פאַרבונדן און פאַראייניקט מיט די פשיטות פון אַ אידן, ובלשון הידוע¹⁰³ – „ישראל וקוב"ה כולא חד“ (כמדובר בארוכה בהתוועדות שלפנ"ז¹⁰⁴).

יב. וויבאַלד אַז עיקר עבודת יעקב בחרן המסופר בפ' ויצא איז געווען בנוגע לעצמו – גילוי והתאחדות הנשמה והגוף, „מטתו שלימה“ – און עס דאַרף דאָך זיין די פעולה האמורה בשלימות אויך בנוגע צו וועלט¹⁰⁵ – קומט מען דערנאָך צו פרשת „וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום“, וואָס רעדט בעיקר וועגן בירור העולם (עשו) ע"י יעקב:

ס'איז מבואר אין חסידות¹⁰⁶, אַז יעקב איז בחי' תיקון און עשו איז בחי' תהו, און יעקב האָט געשיקט מלאכים צו עשו וויבאַלד אַז ער האָט גערעכנט אַז עשו איז שוין נתברר געוואָרען, ובמילא קען

101 ראה תו"א וראא נז, ב ואילך. בשלח סד, א.ב. יתרו עא, ג ואילך. ובכ"מ.

102 תהלים קיח, ה.

103 ראה זח"ג עג, א.

104 שיחת ש"פ תולדות (לעיל [סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 116 ואילך]).

105 ראה אוה"ת ר"פ וישלח (רלא, א), שבירור לבן (בפ' ויצא) הוא ק"ג, ובירור עשו (בפ' וישלח) – גקה"ט. וראה סד"ה וישלח תרס"ו. תרע"ג. ד"ה עם לבן גרתי תשמ"ב.

106 תו"א ר"פ וישלח. ובארוכה – תו"ח שם. ובכ"מ.

107 וישלח לג, יד.

108 עובדי"א, כא.

109 פרש"י וישלח שם.

„נקבה¹¹⁶ תסובב גבר¹¹⁷”, נשמה ניוזנית מן הגוף¹¹⁸.

יד. אָט די תכלית פון תומ"צ בכלל – צו אויפטאָן דעם חיבור פון רוחניות וגשמיות – איז נאָכמער פאַרשטאַרקט געוואָרן דורך דעם גילוי פון תורת החסידות, וואָס ענינו איז – צו אויפטאָן און מגלה זיין דעם חיבור ויחוד פון אלקות און עולם: דורך גילוי פנימיות התורה – סתים דאורייתא¹⁰³ – כפי ש-נתגלתה בתורת החסידות, ווערט דער חיבור פון סתים דקוב"ה מיט סתים דישראל¹⁰³, און דאָס גיט דעם כח צו אויך איבערמאַכן דעם מטה פון גשמיות העולם, אַז זי זאָל ווערן אַ כלי צו גילוי אלקות, פון גליא דקוב"ה, און אויך פון סתים דקוב"ה.

ובמיוחד – דורך גילוי תורת חסידות חב"ד [וואָס דאָס איז מגלה עצם פנימיות התורה¹¹⁹], וואָס ברענגט אלקות אין אַ התלבשות בהבנה והשגה פון חכמה בינה ודעת, באופן פון „יתפרנסון מיני¹²⁰”, פאַרשטאַנדיק אויך בשכל האדם (הנברא הנוצר והנפעל), ביז אויך אין שכל פון

לקבל גילוי אור ה'¹¹⁹, „ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר¹¹⁰”, דער בשר אַליין וועט זען אלקות¹¹¹, וואָרום ס'וועט זיין שלמות גילוי כח הפועל בנפעל, ביז אַז אדרבה – „אבן מקיר תזעק גו¹¹²”, דער נפעל הגשמי (דומם (אבן), צומח¹¹³ וחי, ועאכו"כ גוף האדם¹¹⁴), גשמיות אַליין (שעל ידה מתגלה כח העצמות) וועט מגלה זיין מיט אַ געשריי דעם כח הפועל (הרוחני) ורצון העליון¹¹⁵ בכל העולם, ע"ד

110 ישעי' מ, ה.

111 ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 63. ובכ"מ.

112 חבקוק ב, יא. וראה תענית יא, א. חגיגה טז, א.

113 ראה מדרש תהלים עג בסופו. יל"ש ירמי' רמז שטו בסופו. – ואף שבמקומות אלו ושבהערה הקודמת התוכן הוא בענין בלתי רצוי, הרי מוכן במכ"ש וק"ו שמרובה מדה טובה (ראה סוטה יא, א. ועוד) – בגילוי כח הפועל בנפעל ורצון ה' לטוב. 114 וראה מדרש תהלים שם שלפני דרשה זו מבאר הענין ד, נקבה תסובב גבר.

115 ועד שמ, אבן נעשית, בית אלקים (כנ"ל בפנים), ומ, קיר נעשה קיר דקדושה (ראה ספר הליקוטים דא"ח צ"צ ערך קיר, וש"ג), ע"ד „ויסב חזקי פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'” (ישעי' לח, ב. ועד"ז במלכים"ב, כ, ב), הקשור עם גילוי המשיח (ש, ביקש הקב"ה לעשות חזקי משיח"*) (סנהדרין צד, א), ותפלת חזקי היתה ג' ימים לפני מפלת סנחריב (רש"י ומצו"ד מלכים וישעי' שם), וקיר"ה הוא בגימטריא ש"י – שעי" קיר הגשמי (יש הגשמי שמתאחד עם יש האמיתי) נמשכות כל ההמשכות הרוחניים בהש"י עולמות, „שי" גם מלשון מתנה, היינו ההמשכות הכי נעלות שאים מלמעלה בדרך מתנה.

116 ירמי' לא, כא.

117 ראה תענית וחגיגה שם ש, אבריו של אדם מעידים על האדם. וע"פ המבואר בפנים (ובהערה 113) שלעי"ל תגלה גשמיות בכלל רצון העליון, יש לתווך זה עם הפירוש ש, אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו. – ולהעיר, שהובאו שם עוד ב' דיעות: „מלאכי השרת המלוין לו לאדם”, „גשמתו של האדם”.

118 המשך וככה תרל"ז פצ"א-ב. וראה גם ס' השיחות תורת שלום ס"ע 127 ואילך. סה"מ קונטרסים ח"ב תיג, ב. ובכ"מ.

119 דברי כ"ק אדני"ע י"ט כסלו עטר"ת. הובא ונת' בד"ה פדה בשלום תרפ"ה (ע' עט).

120 ל' התקו"ז ת"ו בסופו. וראה הקדמת המק"מ לספרו. כסא מלך לתקו"ז שם. ועוד.

* ובקשתו ורצונו של הקב"ה (שמחשבתו חשיבא מנשה) בודאי מתקיימת בפועל, עי"ז שחזקי מתחבר ומתאחד עם דוד מלכא משיחא (שהוא ה' מזרעו). – ולהעיר ממה שאמר חזקי, „אני ישן על מטתי” (איכ"ר פתיחתא ל. שם פ"ד, טו. וראה גם חז"א קצח, ב).

בורג") האָט זיך אָנגעהויבן דער עיקר ענין פון „יפוצו מעינותיך חוצה". ט' כסלו – דער יום הולדת ויום ההילולא פון דעם נשיא השני פון חב"ד, דער מיטעלער רבי. יו"ד כסלו – חג הגאולה שלו. און אויך חנוכה בסוף חודש כסלו האָט אַ שייכות מיט גילוי פנימיות התורה בחוצה, ווייל עיקר נס חנוכה איז דער נס פך השמן, וואָס שמן שבתורה איז רזין דרזין דאורייתא¹²⁷, און מ'דאַרף דאָס אָנצינדן „על פתח ביתו מבחור"¹²⁸, באופן אַז דער גילוי פון רזין דרזין איז „ביתו" זאָל באַלייכטן (דורך „פתח ביתו") אויך „בבחור".

דער ביאור אין דעם (השייכות פון כסלו צו גילוי פנימיות התורה):

דער אונטערשייד צווישן חודש כסלו (השלישי בחדשי החורף) און סיון (השלישי בחדשי הקיץ), איז¹²⁹: חדשי החורף זיינען די ימי הגשמים (ווען מ'זאָגט „משיב הרוח ומוריד הגשם"), וואָס גשמים זיינען פאַרבונדן¹³⁰ מיט עבודת האדם למטה, וכמ"ש¹³¹ „כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה, ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה", משא"כ חדשי הקיץ (וואָס קומען נאָך די ימי הגשמים) זיינען פאַרבונדן בעיקר מיט ענין הטל, וואָס קומט מלמעלה, טל¹³² לאַ מיַעצַר¹³³.

(127) ראה בארוכה אמרי בינה שער הק"ש פנ"ד ואילך. ועוד.
 (128) שבת כא, ב.
 (129) ראה סה"מ עזרת ע' לח. תרע"ח ס"ע לו ואילך.
 (130) ראה גם לקו"ת האזינו עג, א ואילך. ובכ"מ.
 (131) בראשית ב, ה' (וראה פרש"י שם).
 (132) תענית ג, א.
 (133) וזהו בהתאם לזה שחודש סיון הוא חודש

נפש הבהמית („חרנה"), ביז אויך אין שכל פון אוה"ע („עשו"). ובלשון ה' ידוע¹²¹ – „יפוצו מעינותיך חוצה", אַז די מעינות החסידות (פון בעש"ט) עצמם זאָלן פאַרשפרייט ווערן (ביז באופן פון „יפוצו") אין חוצה¹²², ביז אין חוצה שאין חוצה ממנו, אַז אויך טבע העולם און אויך „חוצה" זאָל זיין אַ כלי און ביז פאַראייניקט ווערן מיט אלקות.

ויש לומר, אַז דערפאַר איז דער עיקר גילוי פון תורת החסידות אין חודש כסלו, כידוע¹²³ אַז כסלו, דער חודש השלישי פון חדשי החורף, איז כנגד און פאַרבונדן מיט חודש סיון, דער חודש השלישי פון חדשי הקיץ, וואָס שלישי איז פאַרבונדן מיט מתן תורה¹²⁴: חודש סיון (ירחא תליתא¹²⁴) איז דער זמן פון מתן תורה, גילוי תורת הנגלה, און חודש כסלו (השלישי בחורף) איז דער זמן פון גילוי פנימיות התורה,

– אין דעם חודש זיינען פאַראַן כמה ימים מיוחדים אין דברי ימי החסידות: י"ט כסלו, דער חג הגאולה פון דעם אַלטן רבי'ן, דער מייסד פון תורת חסידות חב"ד (נוסף אויף דעם וואָס דאָס איז דער יום ההילולא פון דעם מגיד), איז דער „ראש השנה לחסידות"¹²⁵, כידוע¹²⁶ אַז דעמולט („נאָך פעטער-

(121) משלי ה, טו. אגה"ק הדבעש"ט – נדפסה בכתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.
 (122) ראה לקו"ש ח"ה ע' 432. ח"י ע' 106 ואילך. חט"ו ע' 283. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1119 ואילך. ועוד.
 (123) ראה שיחת י"ט כסלו (ליל ב') תרפ"ט. לקוטי לוי"צ אג"ק ע' רה. ע' ריז. ועוד.
 (124) שבת פח, א.
 (125) מכתב כ"ק אדנ"ע (אגרות קודש שלו ח"א ע' רנט, וש"נ. „היום יום" בתחלתו). וראה לקו"ד ח"ד תשנ"ט, בוואילך.
 (126) ס' השיחות תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

מכסים¹³⁸, ווי ס'וועט זיין בגלוי בגא-
לה האמיתית והשלימה (וועלכע קומט
דורך „יפוצו מעינותיך חוצה“).

ויש להוסיף, אַז דאָס איז אויך מרומז
אין דעם וואָרט „כסלו“, אותיות „כס
לו“¹³⁹ – אַז די דרגות אין אלקות וואָס
זיינען „כס“ (מלשון מכוסה), פאַרדעקט
מצ"ע (קומענדיק פון סתים דקוב"ה)
ווערן נתגלה למטה אין „לו“ (בגימטריא
„אלה“, וואָס ווייזט אויף שלימות הגילוי)
– אין די מדות האדם, וועלכע טיילן זיך
אויף ששה פעמים ששה, שלימות גילוי
המדות בפרטיות (ששה פעמים ששה =
לו).

טו. אין גילוי תורת החסידות בחודש
כסלו עצמו – ווערט דער חיבור פון
רוחניות וגשמיות אויפגעטאָן במיוחד
דורך דעם אופן הגילוי החסידות פון
דעם מיטעלן רבי'ן:

ס'איז ידוע¹⁴⁰ אַז גילוי תורת חסידות
חב"ד איז געווען באופן מסודר, און
יעדערער פון רבותינו נשיאינו האָט
מגלה געווען און אויפגעטאָן נאָך אַ
שלב ודרך אין דעם גילוי, בהתאם ווי
דער סדר התגלות פון אַ שכל חדש
[אע"פּ וואָס מיהו זה ואיזהו צו זיך
אַריינלאָזן און מחלק זיין אין די מאורות
החסידות, האָבן אָבער רבותינו נשיאינו
אַליין מגלה געווען די דרגות]: דער
אַלטער רבי איז דרגת החכמה פון תורת
החסידות – ער האָט מגלה געווען די
ענינים אין חסידות אין אַן אופן פון אַ

דוקא אין דעם ענין הגשמים – וואָס
קומט דורך דער עבודת המטה, אין
(גשמים אויך מלשון) גשמיות העולם –
איז אונטערשטראַכן דער שלימות החי-
בור פון מעלה ומטה: „ואד יעלה מן
הארץ“, פון ארץ איז עולה מלמטה
למעלה אַן „אד“ (יסוד דק), וואָס דאָס
באוווייט אַז דאָס איז פאַרבונדן און
בערך צו גדרי התחתון, „והשקה את כל
פני האדמה“, מלמעלה למטה, די גשמים
זיינען יורד מענני שמיא (למעלה), אָבער
באופן פון „והשקה את כל פני האדמה“,
זיי פאַרטרינקען דאָס גאַנצע לאַנד, די
גאַנצע גשמיות (און אויך „פני האדמה“
– די פנימיות פון דעם גשמיות'דיקן
לאַנד), ווי דער טבע פון משקה (מים)
איז, אַז די מציאות וועלכע זי רירט אַן
ווערט אינגאַנצן דורכגעזאַפט און פאַר-
טרונקען אין דער משקה.

וואָס אין דעם באַשטייט דער אויפטו
פון (אין מים אלא תורה¹³⁴ בכלל,
ובמיוחד) גילוי תורת החסידות (בחודש
כסלו), צו דורכנעמען שכל האדם
(הנברא) און מציאות גשמיות העולם מיט
אלקות, „מי הדעת הטהור“¹³⁵, „דע את
אלקי אביך“¹³⁶, ביז אין אַן אופן פון
„כולה משקה“¹³⁷, אַז די גאַנצע וועלט
(גשמיות) איז אינגאַנצן דורכגענומען און
דורכגעזאַפט מיט אלקות (רוחניות),
„מלאה הארץ דיעה את ה' כמים לים

השלישי מניסן, שענינו – עבודה מלמעלה למטה
(ע"ד עבודת הצדיקים). וכסלו הוא חודש השלישי
מתשרי, שענינו – עבודה בדרך מלמטה למעלה
(ע"ד עבודת התשובה) – לקוטי לוי"צ שם.

[134] ב"ק יז, א. ו. ש"נ.

[135] רמב"ם סוף הל' מקואות.

[136] דה"א כח, ט. תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש
בפע"ח (קנו, ב).

[137] תורת אדה"ז – המשך וככה תרל"ז פמ"ו.

[138] ישעי' יא. ט. רמב"ם בסיום וחזותם ספרו.
[139] לקוטי לוי"צ שם ע' רה. ע' רכב. וראה
לעיל [סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 123-5].
[140] בהבא להלן, ראה לקו"ש חכ"ה ע' 349.
וש"נ.

וואַלט ניט געגאַנגען קיין בלוט נאָר חסידות", ד.ה. אַז זיין חיים גשמיים – זיינע בלוט, „הדם הוא הנפש“¹⁴⁴ עצמו – איז געווען חסידות (רוחניות).¹⁴⁵

ויש לומר, אַז דער טעם אויף דעם איז ווייל די „רחובות הנהר“ פון בינה (זיינען ניט נאָר אַ התפשטות ולמטה פון נקודת החכמה, נאָר ווייל זיי) נעמען זיך פון שרש הבינה (שלמעלה מחכמה), ב־ מרחב העצמי, דעריבער האָט עס בכח צו מחבר זיין רוחניות וגשמיות זייענדיק למעלה משניהם. [ואדרבה: דער גילוי פון דעם מרחב העצמי, קומט דוקא דורך דער עבודה למטה „מן המיצר קראתי ייִה ענני במרחב ייִה“, כנ"ל].

ויש לומר, אַז דאָס איז אויך דער רמז אין זיין שם התואר – „דער מיטעלער רבי“: מיטעלער באַדייט אַז ער קומט בינתיים פון אַ ראשון ושלישי, און איז זיי ביידע מחבר. דער מיטעלער רבי – זייענדיק בדרגת הבינה – איז מחבר דער נשיא שלפניו ונשיא שלאחרי, דער אַלטער רבי (חכמה) און דעם צמח-צדק (דעת), אַזוי אַז אין אים איז כלול די ג' ראשי ואבות החסידות (כנגד חב"ד). וואָרום אין אים גיט זיך אַרויס כללות הפעולה פון גילוי חסידות חב"ד צו מחבר זיין אלקות מיט עולם.

נקודה. דערנאָך האָט דער מיטעלער רבי – דרגת הבינה – אַרויסגעבראַכט די נקודה (נקודת החכמה) בביאור רחב אין הבנה והשגה, ביי מיט די התפשטות והתרחבות, „רחובות הנהר“, פון בינה¹⁴¹. בדוגמא ווי די מי הנהר (בינה) וואָס ווערן נמשך פון מעין (חכמה), אָבער אין נהר ווערן זיי נתרבח ונתפשט. ווי מ'זעט עס אין זיינע דרושי חסידות, אַז די עניני חסידות פון דעם אַלטן רבי'ן קומען ביי אים אַרויס בגילוי רב, בהתפשטות ובהתרחבות.¹⁴²

בכדי אויפֿטאַן בשלימות דעם יחוד השכל מיט דעם מושכל, ובנדו"ד – דער יחוד שכל האדם מיט „דיעה את ה" דורך לימוד תורת החסידות – פֿאַדערט זיך אַז נוסף צו דער השגה אין נקודת החכמה זאָל מען אויך האָבן די הבנה פון בינה באופן של התרחבות.

ועד"ז איז אויך מובן בנוגע צו דער יחוד פון רוחניות וגשמיות (אלקות און וועלט) וואָס ווערט אויפֿגעטאַן דורך חסידות, אַז די שלימות דערפון ווערט אויפֿגעטאַן דורך דעם וואָס נוסף צו חכמה האָט מען אויך בינה [ווי עס האָט זיך אויך אויסגעדריקט אין חיים בשרים פון דעם לעבן פון דעם מיטעלן רבי'ן – כידוע¹⁴³ דברי הצ'צ וועגן אים: „אַז מען וואַלט שניידן ביי דעם שווער אַ פינגער,

144 פ'ראה יב, כג.

145 וכן מודגש בפעולתו על החסידים, כידוע פתגמו, כי רצונו שכאשר שני אברכים נפגשים יחדיו בשוק, ידברו חסידות (ס' השיחות תש"א ע' 52), בענין אריך ועתיק (בית רבי ח"ב פ"א הערה ה' (השני)). ובס' השיחות תש"ג ע' 13: „זאָלן יונגע לייט פֿאַרשטעקן אין כתר ווי ד' 5 פינגער, וועט ער זיין צופרידן“. היינו, נוסף על זה שילמדו חסידות (בשכל), ידברו בזה גם בשוק, ויבינו בזה כמו בהה' אצבעות הגשמיות שביד – כי בכח הבינה לחבר בשלימות חסידות (אלקות) ועולם, רוחניות וגשמיות.

141 ראה זח"ג קמב, א. א. ועוד.

142 גם אצל הצמח-צדק מצינו הרחבה גדולה בתורת החסידות, אבל עיקר חידושו הוא (בספירת הדעת –) החיבור דנגלה וחסידות, ההשוואה ותייור של עניני חסידות בדרושי אדה"ז וכו' עם תורת הנגלה כו'. ואילו החידוש של אדמו"ר האמצעי הוא, התרחבות גדולה וביאור רחב בהנקודות המובאות בדרושי אדה"ז, כנראה בפועל.

143 ס' השיחות תש"ד ע' 79. הביאור בזה ע"ד הקבלה – לקוטי לוי"צ שם ע' שלט.

– ווייל די שלימות החיבור פון שלימות עבודת הצדיק ברוחניות מיט שלימות בגשמיות (בימי ושנותיו) איז אַ הכנה מתאימה וועלכע גיט גלייך דעם כח אויפטאָן דעם ענין „הגאולה“ בענין „יפוצו מעינותיך חוצה“ (כידוע אַז די גאולה פון מיטעלן רבי'ן, ע"ד ווי גאולת אדה"ז, איז בעיקר אַ גאולה אין דעם ענין פון הפצת המעינות החסידות חוצה אויף וועלכע ס'איז פריער געווען אַ קטרוג), אַז אפילו בערך צו אופן גילוי החסידות פון דעם מיטעלן רבי'ן (באופן פון „רחובות הנהר“) ביז דער מאסר וגאולה, קומט צו אין דעם גופא אַ „גאולה“ – אַ גאולה און פריצת גדר שלמעלה ממדידה והגבלה, וועלכע גיט צו נייע כחות, ביז שלא בערך, צו מחבר זיין עליון ותחתון (ע"ד דער אויפטו פון ביטול הגזירה בין עליונים ותחתונים באַ מתן תורה¹⁴⁸ (פון נגלה דתורה בגלוי)).

ביז נאָכמער – אַז די גאולה פון יו"ד כסלו ווערט אַ התחלה והקדמה צו דער גאולה פון י"ט כסלו, „ראש השנה לחסידות“¹⁴⁹.

יז. ולהוסיף, אַז אין דעם קומט צו

בשנה הראשונה ב„שטרועם“, כידוע. אבל בשנים שלאחרי זה, חגיגת הגאולה (ביו"ד כסלו) היא בכל השטרועם, ובפרט שהיא באה למחרת ט' כסלו, יום ההולדת ויום ההילולא שלו.

148 תנחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג. ועוד.
149 כידוע הפתגם, שיו"ד כסלו הוא יום ההולדת של חסיד, וי"ט כסלו הוא יום הברית (לקו"ד ח"ג תפח, ב. וראה לקו"ש ח"ג ע' 799 ואילך). וראה שיחת י"ט כסלו תש"ד (ע' 49), שיו"ד כסלו הוא ע"ד יום א' דחג הסוכות וי"ט כסלו הוא ע"ד שמחת תורה.

* ולהעיר מהשייכות לט' כסלו (ערב יו"ד כסלו). יום ההולדת של אדה"מ צ.

טז. ע"פ הנ"ל איז פאַרשטאַנדיק פאַרוואָס דוקא באַ דעם מיטעלן רבי'ן געפינט מען דעם חידוש ושלימות, אַז ימי חייו הגשמיים זיינען געווען „מיום ליום“ (שנסתלק ביום שנולד – ט' כסלו)¹⁴⁶, וואָרום ביי אים איז בהדגשה דער חיבור פון רוחניות וגשמיות (וועל-כע קומט בכח העצמות, מרחב העצמי), אַז די שלימות בעבודה רוחנית דריקט זיך אויס און „פאַרטרינקט“ („והשקה את כל פני האדמה“) אויך זיינע ימים ושנים גשמיים, אַז אויך זיי זיינען תמימים ושלמים („ממלא שנותיהם. . מיום ל-יום“).

עפ"ז יש לומר אויך דעם טעם פאַר-וואָס דער טאָג ט' כסלו) איז אויך דער ערב והכנה צו יו"ד כסלו, חג הגאולה שלו (שנקבע לחג בשנה הראשונה (תקפ"ח), אַ טאָג נאָך דער הסתלקות¹⁴⁷)

146 משא"כ הבעש"ט שנולד בח"י אלול ונסתלק ביום א' דחגה"ש נובנוגע להרב המגיד לא ידוע יום הולדתו, ויום ההילולא שלו הוא ב"ט כסלו, ואדה"ז שנולד בח"י אלול ונסתלק בכ"ד טבת. וכן ברבותינו נשיאנו ממלאי מקומו של אדה"מ צ: אדמו"ר הצ"צ – ערב ר"ה י"ג ניסן, אדמו"ר מהר"ש – ב' אייר י"ג תשרי, אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע – כ' חשוון ב' ניסן, וכ"ק מו"ח אדמו"ר – י"ב תמוז יו"ד שבט.

ויש לומר, שכיון שרבותינו נשיאנו הם המשך ושלשלת אחת, ועד שהם בבחי' „מאור“ (שבזה לא שייך שלשלת – ראה שיחת ש"פ ויצא, ט' כסלו תשי"א), היינו מהם מציאות אחת (ובפרט שכל נשיא נקרא „ממלא מקומו“ של הנשיא שלפניו, היינו שהוא ממלא כל המקום והמעלה שלו, נוסף על ההוספה משלו מצד „מעליו בקודש“, וגם ההוספה של עבודת כל נשיא המיוחדת לו ולדורו) – הרי השלימות באחד מהנשיאים נמשכת ככולם, אלא שבגלוי ה"ז בנשיא ההוא וממנו נמשך לכולם. ע"ד הידוע בנוגע לענין ד, מצוה דהוי זהיר ב' טפ"י, שמצוה זו היא, השער"ש ע"י עולים שאר המצוות.

147 אלא שבגלל ההסתלקות לא חגגו הגאולה

נאכמער הדגשה בקביעות שנה זו, ווען ט' כסלו קומט אויס ביום השבת:

ביום השבת ווערט די קדושה רוחנית פון עונג שבת (שלמעלה מעולם) נמשך אין דער גשמיות פון א אידן – אין זיין אכילה ושתיה ושינה, דורך דעם וואָס מצוה לענגו בענג אכילה ושתיה¹⁵⁰, ושינה בשבת תענוג¹⁵¹. ביז אַז די נשמה יתירה וואָס ווערט נמשך בשבת¹⁵² פועל'ט אַ שינוי אויך אין דער טבע פון נפש הבהמית¹⁵³, ביז אין דער טבע אין דעם גוף¹⁵⁴ הגשמי¹⁵⁵, און אויך אין גשמיות העולם¹⁵⁶.

יח. כל האמור לעיל איז שייך ונוגע צו אַלע דורות פון אידן. על אחת כמה וכמה בדורנו זה ובזמננו זה – וואָס לויט די סימנים אין חז"ל (אין מס' סנהדרין, אין מדרשים ובכ"מ) האַלט מען שוין באַ דער גאולה ממש,

וכמדובר כמ"פ לאחרונה, אַז נאָך דעם ריבוי מופלג פון מעשינו ועבודתינו במשך כל הדורות, ובפרט נאָך דער

עבודה פון רבותינו נשיאנו, אָנהויבנדיק פון די אבות החסידות און ימי גאולתם (בי"ט כסלו ויו"ד כסלו) וימי הולדתם וההילולא שלהם (בט' כסלו, בכ"ד טבת וכו'), און מאז איז שוין דורך כמה דורות ושנים, ביז די עבודה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע בירוורים,

כולל אויך – דעם בירור פון „עשו הוא אדום“¹⁵⁷, ובמכ"ש וק"ו וואָס אפילו בזמן יעקב האָט יעקב שוין געהאַלטן און געטראַכט אַז עשו כבר נתברר (און מצד דרגת יעקב איז אַזוי טאַקע געווען), כנ"ל, עאכו"כ לאחרי ריבוי העבודה זינט דעמולט, איז עשו שוין אינגאַנצן נתברר געוואָרן, ווי מ'זעט עס אויך אין דער הנהגה בזמן הזה (בגלות אדום) פון די אוה"ע וואָס שטאַמען פון „עשו הוא אדום“, בדרך מלכות של חסד (און אַזוי ווערט נתפשט די הנהגה אין נאָך מדינות, ווי מ'האָט געזען און מ'זעט בפרט לאחרונה) –

איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז איצטער האַלט מען שוין באַ דעם מצב אַז דער גוף הגשמי און אפילו גשמיות העולם איז שוין אינגאַנצן נתברר ונזדכך גע-וואָרן, און איז אַ „כלי" מוכן אויף אַלע אורות וענינים רוחניים, כולל ובעיקר – אורו¹⁵⁸ של משיח צדקנו, אור הגאולה האמיתית והשלימה, ביז אויך – אויף גי-לוי פשיטות העצמות פון עצמות ומהות ית', ווי עס ווערט נתגלה אין פשיטות העצמות פון משיח צדקנו (שלמעלה מבחי' יחידה ומכל השמות ודרגות והשפעות כו'), און דורך דעם – ווערט

150) שו"ע אדה"ז או"ח ריש הל' שבת.

151) סידור קול יעקב במקומו. ועוד. וראה לקו"ש חיי"ב ע' 254 הערה 50.

152) תענית כו, ב. ועוד.

153) ולכן ע"ה אינו משקר בשבת (ירושלמי דמאי פ"ד. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1038 הערה 24).

154) וכחז"ל שאינו דומה אור פניו של אדם בשבת כו' (ב"ר פ"א, ב. מכילתא יתרו כ, ט. וראה נ"כ שו"ע אה"ע ס"ב ס"ח).

155) „כמו שהעיד ע"ז אחד מן גדולי חכמי הרופאים, שבלי שבת ויומו יש שינוי גודל בדפק שביד ישראל, מחמת הארת אור העונג העצמי' דיחידה כו" (תורת חיים – לבעל היום ההולדת וההילולא והגאולה – ויקהל תרלב, א).

156) כמובן מהא ש"סמבטיון יוכיח" (סנהדרין

סה, ב. ב"ר פ"א, ה), ועוד – ראה קה"ע ע' שבת בתחלת.

157) וישלח לו, א.

158) חז"ג לה, ב. הובא ונת' בלקוטי לוי"צ

לזח"ג ע' ריט ואילך.

עפענען דעם לב ועינים ואזנים – מ'זאל פארשטיין, זען און הערן בפשטות ממש אין גשמיות העולם – די גאולה ה- אמיתית והשלימה בפועל ממש, און לערנען תורתו של משיח (פנימיות התורה) באופן של ראי', וואָס דאָס אַלץ איז שוין דאָ מן המוכן, מ'דארף נאָר אויפּעפענען די אויגן וועט מען עס זען!

י.ט. ובאותיות פשוטות בנוגע למעשה בפועל:

וויבאלד אַז דער חיבור הנשמה וגוף ורוחניות וגשמיות איז שוין דאָ בשלימות (כנ"ל), און ס'איז שוין אַלץ מוכן צו דער גאולה – דארף מען טאָן זאָכן וואָס זאָלן דאָס מגלה זיין בפועל ממש.

ולכל לראש בענין שהזמן גרמא – ביום ההולדת (ווען מזלו גובר¹⁶⁵) ויום ההילולא פון דעם מיטעלן רבי'ן – צו מוסיף זיין אין לימוד תורתו, דוקא באופן פון „רחובות הנהר" דבינה (וואָס פאַרבינדט רוחניות וגשמיות כנ"ל ב- ארוכה).

און דער לימוד בזה איז שייך צו אַלע אידן, אנשים ונשים (כמדובר כמ"פ אַז לימוד החסידות והפצת המעיינות חוצה איז שייך בפשטות אויך צו נשי ובנות ישראל, ובפרט אַז דורך דעם איז אטימר דא מלכא משיחא).

ו„תלמוד גדול שמביא לידי מעשה"¹⁶⁶ – דאָס אַרויסברענגען אין מעשה ועבר-דה בפועל, און זיך אַפּלערנען פון דעם מיטעלן רבי'ן וואָס ביי אים איז אַרויס שלימות עבודתו בתורת החסידות אין גשמיות הגוף והעולם (בזמן ומקום), „ממלא שנותיהם מיום ליום" – אַז באַ יעדערן זאָל זיין אַ השתדלות מיוחדת צו

עס נתגלה אין דער פשיטות פון יעדער איד,

און די איינציקע זאָך וואָס פעלט איז – אַז אַ איד זאָל אויפּעפענען זיינע אויגן כדבעי, וועט ער זען ווי אַלץ איז שוין גרייט צו דער גאולה! מ'האָט שוין דעם „שולחן ערוך", מ'האָט שוין דעם ליתן ושור הבר ויין המשומר¹⁵⁹, און אידן יצן שוין באַם טיש – „שולחן אביהם"¹⁶⁰ (מלך מלכי המלכים הקב"ה) צוזאָמען מיט משיח צדקנו (ווי עס שטייט אין ספרים¹⁶¹ אַז בכל דור איז דאָ „א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח"), ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, און נאָך ארבעים שנה פון הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט מען שוין אויך „לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"¹⁶²;

איצטער דארף נאָר זיין, כאמור, אַז מ'זאל אויפּעפענען דעם „לב לדעת" און אויפּעפענען די „עינים לראות" און אויפּעפענען די „אזנים לשמוע", און עד"ז – אויסנוצן אַלע רמ"ח אברים און שס"ה גידים הגשמיים – נוסף אויף לימוד התורה וקיום המצוות בכלל (רמ"ח מ"ע כנגד רמ"ח אברים¹⁶³ ושס"ה מל"ת כנגד שס"ה גידים¹⁶⁴) – אויף לימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות וקיום הוראות רבותינו נשיאינו, כולל – לערנען וועגן עניני גאולה, אין אַן אופן אַז דאָס זאָל אויפ-

159) ראה ברכות לה, ב. ב"ב עה, א. ויק"ר פ"ג, ג. ועוד.

160) ברכות ג, סע"א.

161) פ"י הברטנורא למגילת רות. וראה גם שו"ת חת"ס ח"מ (ח"מ) בסופו (סצ"ח). וראה שד"ח פאת השדה מע' האל"ף כלל ע'. ועוד.

162) תבוא כט, ג.

163) מכות כג, סע"ב.

164) זח"א קע, ב.

165) ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע.

166) מגילה כו, א.

כולל – כמנהג רבותינו נשיאינו¹⁶⁷ – צו מאכן מסיבות פון די בני בית בימי חנוכה, און אויסטיילן „חנוכה-געלט“ צו די בני בית¹⁶⁸, ובפרט צו די קינדער, אינגעלעך און מיידעלעך. וואָס בשעת יעדערער איז מקיים דעם מנהג – מיט פרסום המתאים – און נאָך בהוספה ובהרחבה דורך מוסיף זיין אין געבן „חנוכה-געלט“ בריבוי (וואָס דורך דעם קומט צו אין דער שמחה באַ די קינדער) – פאַרבינדט מען זיך נאָכמער (דורך קיום מנהג זה) מיט רבותינו נשיאינו, וואָס דאָס גיט נאָכמער כח צו אַרייַנ-ברענגען זייער תורה און זייערע הוראות און זייערע מנהגים אין דעם אייגענעם טאָגטעגלעכע לעבן.

כולל ובמיוחד – אויך דעם מנהג ישראל וואָס איז הולך ומתפשט בזמננו זה – צו לערנען עניני גאולה ועניני משיח, בכדי זיך און אַנדערע נאָכמער צוגרייטן צו דעם גילוי פון דער גאולה האמיתית והשלימה, כנ"ל.

כ. ויהי רצון, אַז פון דעם דיבור וקבלת החלטות טובות בענינים אלו איצטער – זאָל דאָס שוין גלייך אַרויס-ברענגען בגלוי די גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, לעיני בשר פון יעדער איד און אַלע אידן,

ותיכף ומיד ממש גייען אַלע אידן – „ארו עם ענני שמיא“¹⁶⁹ – צוזאַמען מיט אַלע מעשינו ועבודתינו, צוזאַמען מיט אַלע רכושים גשמיים „כספם וזהבם אתם“¹⁷⁰, צוזאַמען מיט די בתי „מקדש מעט“¹⁷¹, און אויך די בתים פרטיים

אַרויסברענגען און מגלה זיין די רוחניות און חסיד'ישקייט שלו אין זיין גשמיות, אַז אין זיינע גשמיות'דיקע ענינים, און אין זיין זמן ומקום גשמי, זאָל זיך אָנהערן די וואַרעמקייט און לעבעדיקייט פון זיין אידישקייט און חסיד'ישקייט, ביז באופן אַז ס'איז ניטאָ קיין פירוד ביניהם כלל, נאָר זיי זיינען איין זאָך ממש.

נוסף לזה – זאָל מען זען איינאַרדע-נען בכל מקום ומקום חסיד'ישע פאַרברענגן'ס, אָנהויבנדיק אין דעם חג הגאולה פון יו"ד כסלו, און דאָרטן רעדן און לערנען בתורתו של בעל הגאולה, און אָננעמען החלטות טובות בענינים הנ"ל,

כולל אויך – החלטות צו מאַכן די הכנות מתאימות אויף איינאַרדענען חסיד'ישע פאַרברענגען'ס, והתוועדויות גדולות, ב"ט כסלו, חג הגאולה פון דעם אַלטן רבי'ן, און דאָס זען טאָן בכל מקום ומקום בכל קצוי תבל, ביז אפילו אין אַ פינה נידחת – אַזוי אַז יעדער ווינקעלע אין וועלט (גשמיות העולם) וואו עס געפינען זיך אידן זאָל זיין דורכגענומען מיט די חסיד'ישע ליכטי-קייט און וואַרעמקייט פון י"ט כסלו, „ראש השנה להסידות“.

און אַזוי זאָל מען אויך ממשיך זיין די חסיד'ישע פאַרברענגן'ס במשך דעם חודש כסלו, ובפרט אין די ימים מיוחדים פאַרבונדן מיט תורת החסידות ודרכי החסידות,

ביז אויך – בסיום חודש כסלו – מאַכן התוועדויות במשך די ימי חנוכה, און אין דעם גייסט פון באַלייכטן זיך און דעם אַרום מיט די נרות חנוכה „על פתח ביתו מבחוץ“, ובאופן דמוסיף והולך ואור מיום ליום¹²⁸,

167 „היום יום“ כח כסלו.

168 ראה סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 163. וש"נ.

169 דניאל ז', יג. סנהדרין צח, א.

170 ישע"י ס, ט.

171 ראה מגילה כט, א.

מקדש מעט – ווערן נתחבר ונתדבק¹⁷³
צום „מקדש אד' כוננו ידיך“¹⁷⁴] אין
קדש הקדשים, וואו עס געפינט זיך דער
אבן השתי, שממנה¹⁷⁵ הושתת העולם,
ועוד והוא העיקר – תיכף ומיד ממש.

173 ראה לקמן [סה"ש תשנ"ב] ח"ב ע' 467
ואילך. וש"נ.

174 בשלח טו, יז.

175 יומא נד, ב.

במילא וועלן אַלע זיכער גייען ברצונם
הטוב... – וועלכע זיינען אינגאַנצן
דורכגענומען געוואָרן מיט אור החסי-
דות וקדושת הנשמה (כנ"ל), „ושכנתי
בתוכם“¹⁷² – אין ארצנו הקדושה, אין
ירושלים עיר הקודש, להר הקודש,
בבית המקדש השלישי [וי"ל אז די בתי
מקדש מעט און די בתים פרטיים שמעין

172 תרומה כה, ח.

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מהרה יגלה אכי"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מבניו – התמימים בפרט,
משלוחיו, חסידיו וכלל ישראל – בכלל
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'
ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל
בגאולה האמיתית והשלימה
נאו תיכף ומי"ד ממ"ש!

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד!

